

آموزش احکام و نماز با آسیب شنوایی

پایه
چهارم

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

معاونت آموزشی، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی: ۱۴۰۴ - ۱۴۰۳

عنوان

صفحه

سخنی با دانش آموزان عزیز..... ۲

بخش اول: احکام

تکلیف و تقلید ۳

احکام دین ۴

وضو ۴

چگونه وضو بگیریم؟ ۵

چه چیزهایی وضو را باطل می کند..... ۷

لباس نمازگزار..... ۸

بخش دوم: نماز

آموزش نماز دور کعتی..... ۱۰

خودآزمایی..... ۱۹

مناجات..... ۲۱

منابع..... ۲۲

سخنی با دانش آموزان عزیز:

سلام

آفرین به شما که نماز می خوانید و خدا را عبادت می کنید . شما باید همه ی کارهای خود را آن گونه که خدا راضی باشد انجام دهید .

وقتی به سن تکلیف می رسیم ، خدا برای کارهای ما دستوراتی را مشخص کرده است که ما باید آن ها را یاد بگیریم و به آن ها عمل کنیم.

بچه های خوب، باید احکام دین را یاد بگیریم و از آن استفاده کنیم تا خدا از ما راضی باشد. ما برای آشنایی با تکالیف دینی باید به مَرَجِعِ تَقْلیدِ مُرَاجِعِه کنیم.

اِنْ شَاءَ اللهُ با مطالعه این مجموعه و عمل به دستورات خداوند همیشه موفق باشید .

با آرزوی قبولی عبادت های شما عزیزان

بخش اول : احکام

تکلیف و تقلید :

وقتی انسان به سن تکلیف می رسد، بر او واجب می شود که تکالیف دینی را انجام دهد. نماز، روزه، و... نمونه هایی از تکالیف دینی هستند. انجام این تکالیف موجب سعادت ما در دنیا و جهان آخرت می شود. ما برای این که با تکالیف دینی آشنا شویم و به آن ها عمل کنیم باید از مرجع تقلید خود پیروی کنیم.

مراجع تقلید تمام احکام دینی را در کتاب هایی به نام رساله ی توضیح المسائل نوشته اند. ما می توانیم با کمک بزرگ تر ها به رساله مراجعه کنیم و احکام دینی را یاد بگیریم. هم چنین کتاب هایی به نام استفتائات وجود دارد که مراجع تقلید در آن به سوال های دینی مردم پاسخ داده اند و ما با خواندن آن ها می توانیم اطلاعات زیادی در مورد احکام دینی به دست آوریم.

احکام دین

احکام دین همان دستورهای خدا است و خدا بوسیله آن ما را راهنمایی می کند تا خوب زندگی کنیم. مثلاً احکام دین به ما یاد می دهد که:

چه غذایی بخوریم و از چه غذایی نخوریم.

چه کارهایی انجام دهیم و چه کارهایی نباید انجام دهیم.

در دین اسلام انجام بعضی کارها **واجب** است. مانند نماز خواندن و روزه گرفتن که اگر آن ها را انجام ندهیم گناه کرده ایم.

در دین اسلام انجام بعضی کارها **حرام** است. مثلاً دروغ گفتن و اذیت کردن دیگران گناه است و انجام دادن آنها حرام است.

وضو

تعریف وضو: وضو در لغت به معنی «نظافت و پاکیزگی» است. وضو در اصطلاح فقهی به معنی شستن صورت و دست ها و مسح سر و پاها طبق دستوری که دین مقدس اسلام فرموده است می باشد. چون این عمل باعث نظافت و پاکیزگی جسم و روح همراه می شود، به آن «وضو» گفته اند.

کارهایی که باید برای انجام آنها وضو گرفت :

۱- نمازهای واجب

۲- دست زدن به آیه های قرآن و اسم های خداوند به هر زبانی که باشد.

۳- دست زدن به اسم های پیامبران (ص) و امامان (ع) و حضرت زهرا (س)

چگونه وضو بگیریم؟

برای خواندن نماز، ابتدا وضو می گیریم و خود را برای راز و نیاز با خدا آماده می کنیم.

قبل از وضو باید حواسمان باشد که:

- در صورت استفاده از مواد آرایشی، چرب یا کثیف بودن اعضای وضو، دست ها و صورتمان را با آب و صابون تمیز بشوییم.
- اگر ناخن ها لاک دارد و یا چیزی به دست و صورت و یا پای ما چسبیده است باید حتماً پاک کنیم تا آب به پوست ما برسد.
- دفعات شستن صورت و دستها در وضو یک بار واجب، دوبار مُسْتَحَب و بار سوم حَرَام است.
- در وضو حتماً باید دست را از بالا به پایین حرکت بدهیم و حرکت از پایین به بالا وضو را باطل می کند.
- شستن داخل بینی و لب و چشم لازم نیست.
- رنگ مو و رنگ گرفتن دست با پوست میوه ها (حنا، انار، گردو، بادمجان و) و یا رنگ خودکار که مانع از رسیدن آب به پوست نمی شود اشکالی ندارد.

برای وضو گرفتن به ترتیب، کارهای زیر را انجام می دهیم:

۱. نیت:

برای وضو هم اول باید نیت وضو یعنی قصد وضو گرفتن برای انجام فرمان خدا و تقرب به خدا را داشته باشیم.

۲. شستن صورت:

ابتدا با دست راست آب را بر بالای پیشانی یعنی جایی که موی سر می روید می ریزیم و تا زیر چانه می شوئیم. (باید دقت کنیم که تمام صورت شسته شود).

۳. شستن دست راست:

با دست چپ، آب را به بالای آرنج راست ریخته و تا آخر نوک انگشتان دست راست می شوئیم. (باید دقت کنیم که تمام دست شسته شود).

۴. شستن دست چپ:

با دست راست، آب را به بالای آرنج چپ ریخته و دست چپ را مانند دست راست می شوئیم. (باید دقت کنیم که تمام دست شسته شود).

۵. مسح سر:

با دست راست، مسح سر را می کشیم.

(با دست راست از بالا به پایین روی سرمان را مسح می کشیم).

۶. مسح پای راست:

با دست راست، پای راست را مسح می کشیم.

۷. مسح پای چپ:

با دست چپ، پای چپ را مسح می کشیم (از نوک انگشتان تا روی پا را میکشیم).
با انجام این کارها به همان ترتیبی که گفتیم، وضو گرفته ایم و می توانیم با این وضو نماز یا قرآن بخوانیم.

در هنگام وضو گرفتن باید توجه کنیم که :

- ❖ اگر انگشت در دست داریم یا باید آن را از انگشت بیرون بیاوریم و یا حواسمان باشد که آب به آن قسمت از پوست که زیر انگشت است برسد.
- ❖ باید کارهای وضو را به ترتیب انجام دهیم.
- ❖ باید بین مراحل انجام وضو فاصله نیندازیم.

- ❖ اگر استفاده از آب برای ما ضرر داشته باشد، نباید وضو بگیریم و باید به جای وضو تیمم کنیم.
- ❖ نحوه ی تیمم کردن در رساله ی توضیح المسائل آمده است.

آیا می دانید چه چیزهایی وضو را باطل می کند؟

اگر بعد از وضو یکی از شرایط زیر برای انسان اتفاق بیفتد، وضویش باطل می شود و باید دوباره وضو بگیرد، مانند:

- ۱- دستشویی کردن (بیرون آمدن ادرار و بیرون آمدن مدفوع)
- ۲- خارج شدن باد معده

۳- خوابیدن (اگر بعد از گرفتن وضو بخوابیم، وضوی ما باطل می شود.)

۴- بی هوش شدن و.....

آیا می دانید وضوی جبیره ای چیست؟

زمانی که عضوی از بدن انسان زخمی می شود، آن را پانسمان می کنیم و یا عضوی از بدن دچار شکستگی می شود، گچ می گیریم در این حالت، برای خواندن نماز، وضوی جبیره ای می گیریم. یعنی به همان ترتیبی که وضو می گیریم، دستِ تَر خیس خود را روی عضوی که پانسمان شده، می کشیم.

- باید توجه داشته باشیم که باند یا گچی که می خواهیم روی آن را با دست خیس بکشیم، نجس نباشد.

ما باید دقت کنیم آبی که با آن وضو می گیریم:

- پاک باشد.

- انسان نباید با آب نجس وضو بگیرد.

- اگر از جایی آب تهیه کردیم، باید از صاحبش اجازه بگیریم و او را راضی کنیم که اجازه دهد با آن آب، وضو بگیریم.

لباس نماز گزار:

انسان مسلمان در هنگام خواندن نماز باید دقت کند که با چه لباسی نماز می خواند. **مَرَاجِعِ تَقْلِيدِ** در رساله ی توضیح المسائل به طور کامل برای ما توضیح داده اند که لباس نماز گزار باید چگونه باشد.

شرایط لباس نماز گزار:

- لباس نماز گزار باید پاک باشد.

اگر کسی به طور عمدی با لباس نجس نماز بخواند، نمازش باطل می شود.

- لباس نماز گزار غصبی نباشد.

یعنی اگر انسان با لباسی که مال خودش نیست و از صاحبش اجازه نگرفته است نماز بخواند، نمازش باطل است.

- لباس نماز گزار از پوست، مو یا استخوان حیوان حرام گوشت تهیه نشده باشد.

برای مثال اگر انسان با لباسی که از پوست حیوان حرام گوشت تهیه شده است نماز بخواند، نمازش باطل است.

حتی اگر یک مو از حیوان حرام گوشت همراه نماز گزار باشد، نمازش باطل است.

- جنس لباس مرد از ابریشم خالص نباشد.

پوشیدن لباسی که جنس آن ابریشم خالص باشد، برای مرد حرام است و اگر مرد با آن لباس نماز بخواند، نمازش باطل می شود. ولی پوشیدن لباس ابریشمی برای خانم ها اشکالی ندارد و می توانند با لباس ابریشمی نماز بخوانند و نمازشان باطل نمی شود.

- استفاده از زنجیر و انگشتر طلا (زرد و سفید) برای مرد حرام است.

❖ در دین اسلام انجام بعضی از کارها مکروه است . (مکروه : یعنی بهتر است آن کار را انجام ندهیم.)

❖ در دین اسلام پوشیدن بعضی لباس ها هنگام خواندن نماز مکروه است . مثل پوشیدن لباس های سیاه، چرک (کثیف)، تنگ و...

❖ در دین اسلام انجام بعضی کارها مُسْتَحَب است . یعنی اگر آن کار را انجام دهیم خدا از ما خشنود می شود و به ما پاداش می دهد، ولی اگر آن کار را انجام ندهیم، گناه نیست.

- مُسْتَحَب است که نماز گزار لباس های سفید و پاکیزه بپوشد، خودش را خوش بو کند و انگشتر عقیق در دست بگذارد....

توجه : انسان خردمند برای انجام هر کاری به سراغ متخصص آن رشته می رود، ما هم برای یاد گرفتن احکام دین به متخصص احکام دینی مراجعه می کنیم.

به مجتهدی که به او مراجعه می کنیم تا احکام دین را از او یاد بگیریم، " مرجع تقلید " می گویند.

بخش دوم :

آموزش نماز

دو رکعتی

پیامبر(ص) درباره ی نماز می فرماید: " نماز کلید بهشت است."

دانش آموزان عزیز به شما تبریک می گوئیم که تصمیم گرفتید نماز خواندن را یاد بگیرید. همان طور که در کتاب های درسی خوانده اید، خداوند در قرآن کریم ما مسلمانان را به نماز خواندن دعوت کرده است . هم چنین بزرگان دینی در مورد نماز، سفارش های زیادی به ما کرده اند.

در دین اسلام، نماز خواندن ارزش زیادی دارد .انسان مسلمان وقتی نماز می خواند ، در واقع با خدای خود حرف می زند و با خداوند یکتا راز و نیاز می کند .

ما هم از خداوند مهربان می خواهیم یاری تان کند تا با مسائل نماز بیش تر آشنا شوید و دوستان خود را هم به نماز خواندن تشویق کنید.

« ان شاء الله خداوند از همه ی بندگانش راضی و خشنود باشد.»

"گل نماز"

از روی جانمازم
آهسته پرکشیدم

رفتم به سوی باغی
یک باغ سبز و خرم

دیدم که گل در آن باغ
روید دسته دسته

دیدم کنار گل ها
یک شاپرک نشسته

آن شاپرک مرا دید
پر زد به سویم آمد

او با خودش گل آورد
او با خودش گل آورد

گفتم به شاپرک جان
این گل چه خوب و ناز است

او شادمان شد و گفت
این گل نماز است

شعر از محمد عزیزی

ما مسلمانان در هر شبانه روز ۱۷ رکعت نماز می خوانیم:

نماز	تعداد رکعت
نماز صبح	۲ رکعت
نماز ظهر	۴ رکعت
نماز عصر	۴ رکعت
نماز مغرب	۳ رکعت
نماز عشاء	۴ رکعت

اوقات نماز:

نماز	وقت نماز
نماز صبح	از هنگام اذان صبح تا طلوع آفتاب
نماز ظهر و عصر	از هنگام اذان ظهر تا غروب آفتاب
نماز مغرب و عشا	از هنگام اذان مغرب تا نیمه شب

نحوه‌ی خواندن نماز صبح:

نماز صبح دو رکعت است و آن را به ترتیب زیر می خوانیم:

*رو به قبله می ایستیم.

*نیت می کنیم: در نیت مشخص می کنیم که کدام نماز را

می خوانیم. برای مثال در نماز صبح نیت می کنیم:

دو رکعت نماز صبح می خوانم برای رضای خدا قره‌الی الله

*بعد از نیت، "الله اکبر" می گوئیم. در هنگام گفتن "الله اکبر" خوب است که دست ها را تا کنار گوش هایمان ببریم.

*سپس دست ها را پایین آورده و سوره ی حمد و توحید را می خوانیم.(می توانیم به جای سوره ی توحید یکی دیگر از سوره های قرآن را هم بخوانیم).

سوره ی حمد:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ *

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ *

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ *

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ *

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا

الضَّالِّينَ *

سوره ی توحید:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ *

اللَّهُ الصَّمَدُ *

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ *

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ *

*- بعد از تمام شدن حمد و سوره به رکوع می‌رویم . یعنی خم می‌شویم و دست‌ها را روی زانو

قرار می‌دهیم و می‌گوییم:

سبحان ربی العظیم و بحمده
و یا ۳ بار می‌گوییم: **سبحان الله**

*- سپس می‌ایستیم و بعد به سجده می‌رویم.

در سجده پیشانی و کف دو دست و سر زانو‌ها را بر زمین می‌گذاریم.

هم چنین باید دقت کنیم که نوک انگشتان بزرگ پا هم بر زمین باشد و می‌گوییم:

سبحان ربی الاعلی و بحمده
و یا ۳ بار می‌گوییم: **سبحان الله**

*- سپس می نشینیم

*- و دوباره به سجده می رویم. سجدهی دوم را مانند سجدهی اول به جا می آوریم . یعنی می گوئیم:

سبحان ربی الاعلی و بحمده
و یا ۳ بار می گوئیم: **سبحان الله**

***در سجده باید پیشانی را بر روی مُهر، خاک و سنگ و چیز هایی که سجده بر آن ها صحیح است ، بگذاریم.

*- سپس بلند می شویم و می ایستیم و رکعت دوم نماز را شروع می-

کنیم. یعنی حمد و سوره را می خوانیم.

* سپس **قنوت** می خوانیم. یعنی دستها را رو به روی صورت خود

گرفته و دعا می کنیم.

می توانیم در قنوت این دعا را بخوانیم:

"ربنا آتنا فی الدنيا حسنه و فی الاخره حسنه و قنا عذاب النار"

*- بعد از قنوت به رکوع می رویم.

*- بعد بلند می شویم و سجده را به جا می آوریم.

*- بعد از سجده اول می نشینیم و سپس سجده دوم را مانند

سجده اول به جامی آوریم و می نشینیم و تشهد را می خوانیم.

اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له

و اشهد ان محمدا عبده و رسوله

اللهم صل علی محمد و آل محمد

و در پایان، سلام نماز را می گوئیم و نماز را تمام می کنیم.

السلام عليك ايها النبي و رحمه الله و برکاته

السلام علينا و على عباد الله الصالحين

السلام عليكم و رحمه الله و برکاته

مستحب است انسان بعد از خواندن نماز مشغول خواندن دعا، قرآن و ذکر شود. یکی از این ذکر ها که خیلی سفارش شده است تسبیح حضرت فاطمه زهرا (س) است که باید به این ترتیب گفته شود:

۳۴ مرتبه الله اکبر- ۳۳ مرتبه الحمد لله - ۳۳ مرتبه سبحان الله.

خودآزمایی:

۱- جای خالی را کامل کنید.

ما مسلمانان در هر شبانه روز باید رکعت نماز بخوانیم.

۲- تعداد رکعت های هر نماز را در جدول بنویسید.

نماز	تعداد رکعت
نماز صبح رکعت
نماز ظهر رکعت
نماز عصر رکعت
نماز مغرب رکعت
نماز عشاء رکعت

۳- با توجه به اوقات نماز، جدول زیر را کامل کنید.

نماز	وقت نماز
نماز	وقتی که اذان صبح را می گویند تا هنگام طلوع آفتاب
نماز ظهر و	از هنگام اذان ظهر تا غروب آفتاب
نماز مغرب و	از هنگام اذان مغرب تا نیمه شب

۴- در رکوع چه می گوییم؟

(ب) سبحان ربی الاعلی و بحمده

(الف) سبحان ربی العظیم و بحمده

۵- در سجده چه می گوئیم؟

الف) سبحان ربی العظیم و بحمده ب) سبحان ربی الاعلی و بحمده

۶- در قنوت کدام ذکر را می گوئیم؟

الف) سبحان ربی العظیم و بحمده ب) سبحان ربی الاعلی و بحمده

ج) ربنا آتنا فی الدنيا حسنه و فی الاخره حسنه و قنا عذاب النار

۷- ذکر تشهد را به ترتیب شماره گذاری کنید:

☐ اللهم صلی علی محمد و آل محمد
☐ و اشهد ان محمدا عبده و رسوله
☐ اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له

۸- ذکر سلام را به ترتیب شماره گذاری کنید:

☐ السلام علينا و علی عباد الله الصالحین
☐ السلام علیکم و رحمه الله و برکاته
☐ السلام علیک ایها النبی و رحمه الله و برکاته

مناجات

ای خدای دانا! از تو می خواهم یاری ام کنی تا تکالیف دینی را به درستی یاد بگیرم.

ای خدای توانا! از تو می خواهم یاری ام کنی تا تکالیف دینی را به خوبی انجام دهم.

ای خدای آمرزنده ی مهربان! از تو می خواهم اگر گاهی در انجام تکالیف دینی کوتاهی کردم مرا ببخشی .

ای خدای بزرگ! اگر شیطان وسوسه ام کرد و از عبادت تو غافل شدم ، مرا به سوی خودت باز گردان.

ای خدای بخشنده! کمکم کن تا از کارهای حرام دوری کنم و کارهای درست و شایسته انجام دهم .

ای خدای مهربان! یاری ام کن تا با انجام عبادات و احکام دین به تو نزدیک تر شوم.

خدا یا! در انجام عبادت های دینی فقط از تو یاری می گیرم و فقط تو را می پرستم.

"ایاک نعبد و ایاک نستعین"

منابع:

- ۱- برگزیده ی احکام ویژه ی نوجوانان، دفتر معاونت امور اجتماعی، ۱۳۷۲، تهران: سازمان بهزیستی کشور
- ۲- پیام های آسمان، پایه ی هفتم، ۱۳۹۳
- ۳- احکام شرعی ویژه ی کودکان و دانش آموزان استثنایی، سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور و مرکز ملی پاسخگویی به سئوالات دینی. ۱۳۸۷، تهران: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور.
- ۴- یک سبد گل سرخ، ستاد اقامه ی نماز وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۵، تهران: انتشارات راهبردهای سنجش اندیشه.
- ۵- رساله ی آموزشی، آیت الله خامنه ای، ۱۳۹۲، تهران: فقه روز.
- ۶- صد و چهار پرسش و پاسخ درباره ی موضوعات گوناگون، غلامرضا حیدری ابهری، ۱۳۹۲، تهران: قدیانی.
- ۷- نقش تقلید در زندگی انسان، آیت الله مصباح یزدی، ۱۳۸۲، قم: موسسه ی آموزش و پژوهش امام خمینی (ره)
- ۸- راه آسمان احکام دختران، ستاد اقامه ی نماز وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۸، مشهد: سنبله
- ۹- پسران آفتاب احکام پسران، علی حسن زاده، ۱۳۸۶، مشهد: سنبله.
- ۱۰- قرآن کریم
- ۱۱- رساله ی توضیح المسائل امام خمینی (ره)
- ۱۲- کتاب های درسی دین و زندگی دوره ی دوم متوسطه ی حرفه ای ویژه ی دانش آموزان با نیاز های ویژه
- ۱۳- کتاب های درسی دینی دوره ی اول متوسطه ی حرفه ای ویژه ی دانش آموزان با نیاز های ویژه.
- ۱۴- ستاد اقامه ی نماز. گلستان شکوفه، ویژه ی دانش آموزان ابتدایی
- ۱۵- فردی، امیرحسین و نادری، ناصر یک سبد گل سرخ ویژه نامه ی جشن عبادت دختران ۹ ساله. تهران. راهبردهای سنجش اندیشه، ۱۳۸۵
- ۱۷- ارفع، سیدکاظم. آموزش نماز. تهران: پیام عدالت ۱۳۸۸
- ۱۸- حضرت آیت ا... خامنه ای. از ژرفای نماز. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی ۱۳۷۶
- ۱۹- بهتاج، حاج یدالله. چهل داستان درباره ی نماز و نمازگزاران. تهران: سبحان ۱۳۷۳
- ۲۰- قرائتی، محسن. یرتوی از اسرار نماز. قم ستاد اقامه ی نماز ۱۳۷۴

۲۱- شیرازی، بی آزار. راز نماز، تهران: بعثت ۱۳۷۰

۲۲- علی نیا، رضا و علی نیا، نجیبه. شمیم نماز. آمل: فکر سبز ۱۳۹۱

۲۳- حیدری ابهری، غلام رضا. ۵۵ پرسش و پاسخ درباره ی نماز. تهران: قدیانی ۱۳۹۲

۲۴- حسن زاده، علی. احکام پسران آفتاب ۱ ویژه ی اول راهنمایی. تهران: سنبله ۱۳۹۰

۲۵- محمدی، محمد. فرصت پرواز روش هایی برای هدایت کودکان و نوجوانان به نماز. تهران: مهربرنا ۱۳۸۶

گردآورندگان: ناهید نظری کویائی - زهره میرباقری - اکرم شامحمدی - سمیه امیدی - راحله فرهمندی